

CALIGULA

ik ben jullie plaats

Tekst: Albert Camus. Vertaling/bewerking/regie: Marc de Boer.

Caligula is mede mogelijk gemaakt met ondersteuning van De Daalse Hof, Gemeente Nijmegen en

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS

Caligula

Albert Camus

vertaling
& bewerking

30-04-'17

MJDB | Marc de Boer

Gaius	Keizer Caligula	
Caesonia	minnares	
Helicon	lijfwatch	
Flore	dichteres	
Cherea	officier Keizerlijke Garde	
Domitia	Senator	
Lucius	Senator	
Aemilia	Senator	
Patricius	Intendant	(dubbelrol Lucius)

Eerste akte	in 7 taferelen	Residentie Gaius	blz. 3 t/m 11
	▶ 1 ^e	Drusilla	blz. 3
	▶ 2 ^e	Het wachten	blz. 3
	▶ 3 ^e	Waarheid	blz. 5
	▶ 4 ^e	Het wachten II	blz. 6
	▶ 5 ^e	De staatskas	blz. 7
	▶ 6 ^e	Vrijheid	blz. 9
	▶ 7 ^e	Het onmogelijke	blz. 9
Tweede akte	in 5 taferelen	Huis Cherea, 3 jaar later	blz. 11 t/m 19
	▶ 1 ^e	De samenzwering	blz. 11
	▶ 2 ^e	De lunch	blz. 13
	▶ 3 ^e	Een veroordeling	blz. 15
	▶ 4 ^e	Lijk	blz. 16
	▶ 5 ^e	Onschuld	blz. 16
Derde akte	in 6 taferelen	Residentie Gaius	pagina 19 t/m 25
	▶ 1 ^e	Venus	blz. 19
	▶ 2 ^e	Het noodlot	blz. 21
	▶ 3 ^e	De brief	blz. 22
	▶ 4 ^e	Het verraad	blz. 22
	▶ 5 ^e	Spiegelbeeld	blz. 23
	▶ 6 ^e	Een gesprek	blz. 24
Vierde akte	in 6 taferelen	Residentie Gaius	pagina 26 t/m 33
	▶ 1 ^e	De wachtkamer	blz. 26
	▶ 2 ^e	Artistieke Emotie	blz. 27
	▶ 3 ^e	De Keizer is ziek	blz. 28
	▶ 4 ^e	Poetry Slam	blz. 29
	▶ 5 ^e	Geluk	blz. 31
	▶ 6 ^e	De leegte	blz. 33

Eerste akte

► 1.1 Eerste akte | Eerste tafereel: Drusilla

Domitia, Aemilia, Lucius, Cherea, Flore, Caesonia, Gaius, Helicon

Domitia, Aemilia en Lucius, en Cherea en Flore begeleiden in escorte/formatie Gaius met Caesonia aan zijn zijde. Zij worden ingehaald en staande gehouden door Helicon. Hij fluisterd Gaius iets in het oor. Gaius krimp ineem, kermt, in shock en ◀rent weg. ◀Flore volgt hem. ◀Cherea en Helicon af, Caesonia als laatste.

► 1.2 Eerste akte | Tweede tafereel: Het wachten

Domitia, Aemilia, Lucius, Helicon, Cherea, Flore

Drie dagen later. Domitia, Aemilia en Lucius wachten.

- DOMITIA Nog altijd niets.
- AEMILIA Vannacht niets, vanochtend niets.
- LUCIUS Al drie dagen niets.
- AEMILIA Berichten worden verzonden, berichten worden ontvangen. En altijd het hetzelfde antwoord: 'Niets'.
- LUCIUS We hebben de hele streek uitgekamd. Wat kunnen we nu nog doen?
- DOMITIA Afwachten. Waarom als koe de haas vangen? Misschien komt hij net zo terug zoals hij vertrokken is: met de Noorderzon.
- AEMILIA Ik heb hem de residentie zien verlaten. Hij maakte een vreemde indruk.
- DOMITIA Zag ik ook. Inderdaad, ik vroeg hem of er iets mis was.
- LUCIUS En?
- DOMITIA Eén woord: 'Niets'.
- *Helicon op.*
- LUCIUS Het is allemaal erg verontrustend.
- DOMITIA Kom nou, verplaats je even in zijn situatie ... hij is in rouw.
- AEMILIA Ja. Het zal uiteindelijk wel loslopen. Na regen komt zonneschijn, vrouwen genoeg op deze wereld.
- HELICON Wat heeft 'de liefde' hiermee te maken?
- AEMILIA Wat kan het anders zijn?
- HELICON Slechte spijsvertering misschien. Of pure walging jullie elke dag weer te zien. Kijk hoe jullie erbij staan: niet bepaald uitnodigend om mee samen te moeten werken. Het is één pot nat.
- AEMILIA Ik ga ervan uit dat het allemaal met 'de liefde' te maken heeft.
- HELICON Omdat het een ziekte is die niemand ontziet, of je nu intelligent bent of een idioot.

DOMITIA Gelukkig duurt rouw niet eeuwig. Ben jij in staat langer dan één jaar te lijden?

LUCIUS Ik niet.

DOMITIA Dat kan niemand.

LUCIUS Het leven zou ondraaglijk zijn.

DOMITIA Ik heb mijn man afgelopen jaar verloren en in het begin was ik er erg aan toe. Zelfs nu heb ik af en toe nog verdriet. Maar, het leven gaat gewoon door.

AEMILIA Tijd heelt alle wonden. De natuur regelt de zaken op haar manier.

HELICON Soms vraag ik me af of dat de juiste is.

► *Cherea op.*

CHEREA En?

DOMITIA Nog altijd niets.

HELICON Ontspan Cherea, ontspan. Of laten we minstens de schijn ophouden. Wij zijn tenslotte onderdanen van Het Rijk.

DOMITIA Mee eens.

HELICON 'Ons zorgen maken' brengt ons niet verder. En het is lunchtijd.

CHEREA Het was ook te mooi om waar te zijn. Deze keizer was gewoon te volmaakt.

LUCIUS Hij was precies wat we wilden: gewetensvol en onervaren genoeg om zich door ons te laten adviseren.

DOMITIA Niets belet hem op de ingeslagen weg verder te gaan. Hij hield van Drusilla. Maar zij bleek ook zijn zuster. Dat hij met haar naar bed ging is nog tot daar aan toe. Maar dat hij heel de hoofdstad in beroering brengt omdat zij is overleden gaat echt te ver. Hopelijk is de conditie waarin hij verkeert een tijdelijke.

CHEREA Het zint me niet. Zijn verdwijning voorspelt niet veel goeds.

AEMILIA Waar rook is, is vuur.

► *Flore op. Cherea vangt haar op.*

FLORE Nog altijd niets.

Cherea en Flore wenden zich naar de Senatoren.

CHEREA Drie dagen al, Flore?

FLORE Ja ... ik was bij hem, zoals gewoonlijk. Hij liep naar het lichaam van Drusilla. Raakte het aan, met twee vingers, en leek even in gedachten verzonken. Toen draaide hij zich om en liep rustig naar buiten. Sindsdien zoeken we hem.

LUCIUS We hebben er één of twee gehad, natuurlijk. Zwarte schapen van de familie. Maar het merendeel bezat de kwaliteiten om 'een goed bureaucraat' te blijven.

DOMITIA En alles liep op rolletjes.

AEMILIA Schoenmaker blijf bij je leest.

FLORE Wat kunnen we doen, Cherea?

CHEREA Niets.

LUCIUS Wachten. En als hij niet terugkomt, hem vervangen. Aan leiderschap geen gebrek ... hier.

CHEREA En wat als hij met kwade bedoelingen terugkomt?

DOMITIA Dan brengen we hem wel tot rede. En mocht dat niet lukken, ik heb ooit een verhandeling geschreven over "Hoe een coup te plegen".

CHEREA Een voorstelbaar scenario. Maar ik vaar liever op eigen kompas.

FLORE Excuseer me ...

 ◀ *Flore af.*

CHEREA Hebben we haar beledigd?

 ▶ *Flore op.*

FLORE Gaius is in de tuinen gezien.

 ◀ *Allen af.*

▶ **1.3 Eerste akte | Derde tafereel: Waarheid**

Helicon, Gaius

Helicon zit. ▶ Gaius op.

HELICON Goede morgen, Gaius.

GAIUS Goede morgen, Helicon.

HELICON Je lijkt nogal moe.

GAIUS Ik heb een flink stuk gelopen.

HELICON Ja, je bent lang weggeweest.

GAIUS Ik had een plotseling verlangen naar het onmogelijke. Zoals de dingen nu zijn raken ze me niet meer.

HELICON Nogal wat mensen maken dat mee.

GAIUS Zoals de wereld nu is, is ze niet meer om uit te houden. Dus heb ik geluk nodig, of onsterfelijkheid, of iets dat onmogelijk lijkt ... maar dat bijdraagt aan het corrigeren van deze onuitstaanbare wereld.

HELICON Niemand is daar ooit een stap verder mee gekomen.

GAIUS Daar weet jij niets van. Dat er niets wordt bereikt komt doordat niemand het aandurft deze logica tot in zijn essentie door te voeren. Ik weet wat je denkt. Wat een gedoe om de dood van een vrouw! Maar dat is het niet. Ik herinner me dat een vrouw die ik liefhad enkele dagen geleden gestorven is. Maar liefde is niet de hoofdzaak. Haar dood betekent niet meer dan een teken van waarheid dat ik het onmogelijke nodig heb. Een kinderlijk eenvoudige en duidelijke waarheid, simpel zelfs, maar moeilijk te

ontdekken en zwaar om te dragen.

HELICON En wat is de waarheid die je hebt ontdekt, Gaius?

GAIUS Mensen sterven. En ze zijn niet gelukkig.

HELICON Een waarheid als een koe, Gaius. Al belet het de meesten niet om van hun lunch te genieten.

Gaius werkt Helicon neer.

GAIUS Omdat iedereen om me heen 'de leugen' leeft, en ik wil dat ze 'de waarheid' leven. Vergeet niet, Helicon, dat ik iedereen kan dwingen met de waarheid te leven. Zij zijn enkel verstoken van kennis en een leraar die weet waarover hij het heeft.

HELICON Vat het niet op als belediging, Gaius ... maar zou je niet wat gaan rusten? Al het andere kan wachten.

GAIUS Geen woord hierover en vergeet dat je me hier gezien hebt.

HELICON Begrepen.

GAIUS En help me voortaan.

HELICON Ik heb geen enkele reden om dat niet te doen. Maar ik weet weinig en weinig interesseert me. Waarmee zou ik je kunnen helpen?

GAIUS In het bereiken van het onmogelijke.

◀ *Gaius af.*

► 1.4 **Eerste akte | Vierde tafereel: Het wachten II**

Helicon, Flore, Caesonia

► *Flore en Caesonia op.*

FLORE Heb jij hem gezien, Helicon?

HELICON Nee.

CAESONIA Heeft hij jou niets toevertrouwd voor hij verdween?

HELICON Ik ben niet zijn vertrouweling, Caesonia, enkel zijn toeschouwer. Als je me toestaat, ik ben al laat voor de lunch.

◀ *Helicon af.*

CAESONIA Een stadswacht heeft hem voorbij zien lopen. Heel de hoofdstad ziet opeens overal 'de Keizer'. Terwijl hij zelf niets anders ziet dan zijn eigen waan.

FLORE Welke waan?

CAESONIA Hoe kan ik dat weten, Flore?

FLORE Drusilla?

CAESONIA Zou kunnen. Hij hield van haar. En het is wreed vandaag te zien sterven wat je gisteren in je armen hield.

FLORE En jij ...?

CAESONIA Och, mijn rol is die van 'vertrouwde minnares'.

FLORE Caesonia, we moeten hem helpen.

CAESONIA Hou je ook van hem?

FLORE Ik weet niet wat dat is, 'houden van'. (*stilte*) Hij probeert eerlijk en rechtvaardig te zijn.

CAESONIA Hij is een kind. Mijn lichaam is de enige God die ik ooit gekend heb, en nu bid ik tot mijn God dat Gaius naar mij wordt teruggeleid.

► 1.5 Eerste akte | Vijfde tafereel: De staatskas

Patricius, Gaius, Caesonia, Flore

► *Gaius op. Op hetzelfde ogenblik* ► *Patricius op.*

PATRICIUS We ... we zochten u, Keizer, overal.

GAIUS Ik zie het.

PATRICIUS Wij ... ik bedoel ...

GAIUS Wat moeten jullie?

PATRICIUS Wij maakten ons zorgen, Keizer.

GAIUS Waarom?

PATRICIUS Nou, ... ùhh ... het is de Staatskas ... zoals u weet moeten er enkele kostenposten worden geregeld willen we een evenwichtige en sluitende begroting opstellen.

GAIUS Natuurlijk. De Staatskas. Klopt. De Staatskas is van kapitaal belang.

PATRICIUS Ja.

GAIUS Niet waar, m'n liefste?

CAESONIA Nee, Gaius, ze is van ondergeschikt belang.

GAIUS Dat toont maar weer jouw onwetendheid. Natuurlijk, ben ik buitengewoon geïnteresseerd in De Staatskas ... om mee te beginnen ... de fiscale integriteit ... luister goed, Intendant ...

PATRICIUS Wij luisteren.

GAIUS Jij bent mij trouw, niet waar?

PATRICIUS Keizer!

GAIUS Goed, want ik heb zonet een strategisch plan ontworpen. We reformeren het hele fiscale stelsel. In twee stappen. Direct en drastisch. Dat moet ik je uitleggen ... eerste stap: elke Senator, iedereen in Het Rijk met vermogen - groot of klein, dat doet er niet toe - wordt verplicht zijn kinderen te onterven en een nieuw testament ten gunste van de staat op te stellen.

PATRICIUS Maar ...

GAIUS Ik ben nog niet klaar! Tweede stap: indien noodzakelijk kondigen we in willekeurige volgorde de ter dood veroordeling aan van 'de vermogende'. Bij gelegenheid kunnen we de volgorde wijzigen. Let wel, puur willekeurig, misschien via een loterij. En de Staatskas zal vervolgens het vermogen van deze burgers erven.

CAESONIA Wat bezielt je?

GAIUS De volgorde van de executies is van geen enkel belang. Beter gezegd, alle executies hebben hetzelfde belang, waaruit volgt dat ze er geen hebben. Als je er zo over nadenkt ... wat is immoreler: burgers direct bestellen of indirecte belastingen heffen op hun noodzakelijke levensbehoeften. Zoals iedereen weet komt regeren neer op bestellen. Voor mij werkt 'in alle openheid stelen' het beste. Dat wordt een hele omslag voor de in het geniep afpersende politicus. Dit nieuwe fiscale beleid wordt per direct afgekondigd en jij voert het uit. Je kunt het je niet veroorloven tijd te verspillen.

PATRICIUS Keizer, het schijnt niet tot u door te dringen ...

GAIUS Luister goed, idioot. Als een evenwichtige en sluitende begroting het belangrijkste is, dan is een mensenleven dat niet. Dat wijst zichzelf. Juist van jou verwacht ik dat je die logica van mijn plan inziet. Als geld het enige is wat telt moet je ophouden met waarde toe te kennen aan je leven. Ik heb besloten logisch te zijn, en daar ik over macht beschik zul je vanzelf merken tegen welke prijs! Tegenstellingen en tegensprekers worden uitgeroeid. Als het moet, begin ik bij jou.

PATRICIUS Keizer, ik zweer, u kunt op mijn goede wil vertrouwen.

GAIUS Door zijn eenvoud benadert mijn plan trouwens het geniale, of – hoe zal ik het zeggen – het gezond verstand. Gehoord de beraadslaging, constaterende en overwegende, verzoekt de Keizer, en gaat over tot de orde van de dag. Je krijgt drie seconden om te verdwijnen. Eén ...

PATRICIUS Maar ...

GAIUS Twee ...

◀ *Patricius af.*

CAESONIA Ben jij jezelf wel, Gaius? Is dit één of andere grap?

GAIUS Eigenlijk niet, Caesonia. Noem het een seminar Evenwichtig Begroten Voor De Rijksoverheid.

FLORE Maar dit is onmogelijk, Gaius.

GAIUS Precies!

FLORE Hoe bedoel je?

GAIUS Ik bedoel, ik bekommer me om het onmogelijke, of eerder nog, om het onmogelijke mogelijk te maken.

FLORE Dat is het tijdverdrijf van een gek.

GAIUS Nee, Flore. Het is de roeping van een Keizer. Ik begrijp eindelijk het nut van macht. Ze geeft het onmogelijke een kans. Vanaf vandaag staan afspraken en akkoorden mijn vrijheid niet langer in de weg.

CAESONIA Ik betwijfel of we er beter van worden, van die ontdekking van jou.

GAIUS Misschien niet. Misschien maakt het ons minder oppervlakkig.

► 1.6 **Eerste akte | Zesde tafereel: Vrijheid**

Cherea, Gaius, Flore, Ceasonia

► *Cherea op.*

CHEREA Ik hoorde dat je terug was. In goede gezondheid naar ik aanneem?

GAIUS Mijn gezondheid dankt je. En nu, ga weg, Cherea. Ik wil je niet zien.

CHEREA Ik ben verbijsterd.

GAIUS Niet nodig. Ik hou gewoon niet van intellectuelen. Ze praten om niet naar zichzelf te hoeven luisteren. Als ze zichzelf konden horen, zouden ze weten dat ze 'niets' zijn en vervolgens verstommen. Daarom stuur ik je weg. Ik haat leugenaars.

CHEREA Als we liegen ...

GAIUS Je kunt je pleidooi achterwege laten. De zaak is beslecht: de mens is niet de uitverkorene van deze wereld. Iedereen die zich dat realiseert maakt zich pas echt vrij. Jij bent niet vrij. Ik ben de enige in vrijheid. Ga weg Cherea. Jij ook Flore.

◀ *Cherea en Flore af.*

► 1.7 **Eerste akte | Zevende tafereel: Het onmogelijke**

Ceasonia, Gaius, Helicon, Cherea, Flore, Domitia, Aemilia, Lucius

CAESONIA Welke wending heeft je leven genomen? Het mag dan je liefde voor Drusilla zijn, maar je hebt vele anderen liefgehad, mij ook, en vaak tegelijkertijd. Dus dat kan niet de reden zijn van je dagenlange zwerftocht en dat je terugkeert met die ... die wrede uitdrukking op je gezicht.

GAIUS Waarom haal je Drusilla erbij? Kan je je voorstellen dat iemand zich van iets anders ontdoet dan 'liefde'?

Caesonia wil hem omhelzen.

GAIUS Nee, Caesonia.

Caesonia gaat af.

GAIUS Maar blijf bij me.

CAESONIA Wat jij wilt. Maar ik laat me niet als kind behandelen. Het leven is af en toe naargeestig, ik weet het, maar waarom dat opzettelijk over je afroepen?

GAIUS Misschien vind ik een uitweg. Al voel ik diep in mij de beroering van naamloze schepsels die met alle geweld proberen boven te komen ... ik sta machteloos tegenover deze sensatie. Ik weet dat mensen pijn lijden, en heb nooit begrepen wat dat werkelijk betekende. Ik stelde het me in zijn algemeenheid voor als zielensmart. Maar het is fysieke pijn. Over mijn hele lijf. In mijn borst, mijn benen, mijn armen. Zelfs mijn huid is gevoelig, mijn hoofd gonst, alsof ik moet overgeven. Maar het ergste is deze potsierlijke smaak in mijn mond. Niet van bloed, niet van dood, niet van koorts, maar van alle drie tegelijk. Ik hoef alleen maar mijn tong te bewegen en alles wordt zwart ... en de mensheid komt tegen mij in opstand.

CAESONIA Je moet slapen, lang slapen. En stoppen met denken. Als we uitgeput raken gaan we hallucineren. En je zult zien, als je wakker wordt heeft de wereld weer zijn kleur terug.

Gebruik dan de macht van jouw liefde om van dat wat er nog over is te houden. Ook 'het mogelijke' verdient een kans.

- GAIUS Wat is het belang van mijn macht, Caesonia. Als ik geen enkele invloed heb op de wereldorde, maakt het helemaal niets meer uit of ik slaap of niet.
- CAESONIA Je wilt God op aarde zijn, en hoe slap en zwak de politici ook zijn die jou representeren, dat is onmogelijk.
- GAIUS Ik streef een Rijk na waar het onmogelijke overheerst ...
- CAESONIA Je kunt de hemel niet verhinderen hemel te zijn, voorkomen dat een jong gezicht verouderd of dat een warm mensenhart versteent.
- GAIUS Ik wil ... ik wil de hemel laten verdrinken in de zee, de schoonheid zien in het lelijke, pijn een lach afdwingen.
- CAESONIA Er is goed en kwaad, hoog en laag, recht en onrecht. En ik verzeker je dat wordt nooit anders.
- GAIUS Ik wil dat veranderen. Ik zal dit tijdperk gelijkheid schenken. En wanneer alles is genivelleerd, het onmogelijke heerst ... dan, misschien, is de wereld terecht van gedaante veranderd, dan, misschien, is de dood uitgestorven en zijn we gelukkig.
- CAESONIA En de liefde? Nivelleer je die ook?
- GAIUS Leven, Caesonia, is het tegenovergestelde van liefhebben! Ik kom het ware leven onder ogen ... en nu nodig ik je uit voor een prachtiger dan prachtig schouwspel, duivels vermaak voor de Goden, een beproeving voor de hele wereld. Maar eerst heb ik publiek nodig ... toeschouwers, slachtoffers, criminelen, honderden, duizenden daarvan. Laat de verdachten naar voren komen. Ik wil mijn criminelen, iedereen is een crimineel. Breng me de veroordeelden. Ik heb publiek nodig. Rechters, getuigen, aangeklaagden ... worden allemaal ter dood veroordeeld zonder proces. Ja, Caesonia, dit hebben ze nog nooit eerder mogen aanschouwen, de enige vrije man in het hele Rijk.
- *Helicon, Cherea en Flore op.*
- GAIUS En jij, Caesonia, zult mij gehoorzamen. Tot het einde sta je aan mijn zijde. Het wordt wonderbaarlijk, wacht maar af. Zweer dat je me bijstaat, Caesonia.
- CAESONIA Ik hoef niet te zweren. Je weet dat ik van je hou.
- GAIUS Je zult alles doen wat ik je opdraag.
- CAESONIA Alles, iets, Gaius, alsjeblieft, hou op.
- GAIUS Je zult wreed zijn.
- CAESONIA Wreed.
- GAIUS Koel en meedogenloos.
- CAESONIA Meedogenloos.
- GAIUS En je zult ervoor boeten.
- CAESONIA Ja, ja ... nee, alsjeblieft, ... ik wordt net zo krankzinnig als jij.

► *Domitia, Aemilia en Lucius op.*

GAIUS Kom hier. Iedereen. Dichterbij. Nog dichterbij. Jullie Keizer beveelt jullie dichterbij te komen. Snel. En jij, Caesonia, kom hier. Alles verdwenen. Zie je, mijn liefste? Het einde van alle herinneringen; de wereld niet langer een maskerade. Niets, niemand overgebleven. Niemand? Nee, dat is niet waar. Kijk, Caesonia. Kom hier, jullie allemaal, en kijk!

CAESONIA Caligula!

GAIUS Ja ... Caligula.

Eerste akte | Einde

Tweede akte

► 2.1 Tweede akte | Eerste tafereel: De samenzwering

Domitia, Aemilia, Lucius, Cherea

Drie jaar later. Domitia, Aemilia en Lucius vergaderen in het geheim.

DOMITIA Hij krenkt onze waardigheid.

AEMILIA De doodstraf is nog te licht voor iemand die mij ... een afgevaardigde ... 'en plein public' vernedert door me consequent met "stoeipoesje" aan te spreken!

DOMITIA En ons voor het minste geringste laat opdraven, en maar opdraven ... en draven.

LUCIUS Want "oefening baart kunst", zegt hij.

DOMITIA Zonder pardon.

LUCIUS Nee, het kan hem niet worden vergeven.

DOMITIA Hij heeft het landgoed van Patricius in beslag genomen. Hij heeft de vader van Flore vermoord. Lucius, hij heeft je vrouw ontvoerd en dwingt haar nu in z'n Nationale Hoerenkast te werken. En hij heeft mijn zoon vermoord. Ik weet niet hoe de vlag er bij jullie bijstaat maar ik twijfel niet langer tussen het risico dat we moeten nemen en dit ondraaglijk bestaan in angst en machteloosheid. Mijn keuze staat vast.

LUCIUS Wij staan aan jouw kant. Hij heeft onze skyboxen in het stadion aan het volk gegeven om ons tegen dat gepeupel op te zetten. Zodat hij ons daar later voor kan berechten.

DOMITIA Hij is een lafaard.

LUCIUS Een tiran.

AEMILIA Een idioot.

DOMITIA Hij is geestelijk incompetent voor zijn taak als keizer. Dat is zijn probleem, zeg ik je.

► *Cherea op.*

CHEREA Wat een geestdrift. De Residentie ziet zo een wanordelijke kliek al aankomen. Want dat is jullie volgende bestemming, neem ik aan.

DOMITIA Via de onofficiële weg, zonder daarvoor permissie te vragen.

CHEREA Mag ik dan wel met jullie permissie gaan zitten? Het is niet zo eenvoudig als jullie denken, mijn vrienden en vriendinnen.

DOMITIA Als je niet achter ons staat, ga dan ... als je je mond maar houdt.

CHEREA Oóh, ik sta achter jullie, alleen niet om dezelfde redenen.

DOMITIA Genoeg gezwets!

CHEREA Misschien, maar jullie laten je meeslepen, de ondergang tegemoet, omdat jullie de werkelijke vijand niet herkennen.

DOMITIA We zien hem zoals hij is, oké, een krankzinnige tiran.

CHEREA Nee. We hebben ervaring met krankzinnige keizers. Maar deze is niet krankzinnig genoeg. Hij weet precies wat hij wil.

DOMITIA Hij wil ons allemaal dood.

CHEREA Dat wil hij, maar pas in tweede instantie. Caligula is angstaanjagend omdat hij zijn macht in dienst stelt van een dodelijke hartstocht. Het leven laten is niet niks, maar ervaren dat de betekenis van het leven tot nul wordt gereduceerd ... dat is ondraaglijk. En daar stuurt hij op aan, dat als ethische beginselen ontbreken niemand het overleeft.

DOMITIA Wraak is ethisch.

CHEREA Ja. En dat deel ik met jullie. Maar ik heb er geen enkel belang bij de onbeduidende vernederingen die jullie ondergaan op Caligula te wreken. Ik wil vechten tegen een ideaal. Caligula zet zijn levensfilosofie om in lijken, en, jammer genoeg, is het een niet te weerleggen filosofie. Tegen onweerlegbare redeneringen moet je vechten.

DOMITIA Dus kunnen we overgaan tot actie!

CHEREA Mooi, dan moeten we actie ondernemen. Maar een keizerlijke krankzinnige op het toppunt van zijn macht moet je niet frontaal aanvallen. Je kunt beter gebruik maken van zijn sluwheid. Al doe je maar een poging. Moedig het duivelse in hem aan en wacht dan af totdat zijn logica door louter krankzinnigheid vanzelf in duigen valt. In alle eerlijkheid, tegen die tijd zal ik jullie niet meer steunen. Die ambitie heb ik niet. Wat mij drijft is de verschrikking, de mens onwaardige nachtmerrie ... waarin mijn leven - elk leven - voor niets is geweest.

DOMITIA Ik denk dat ik ergens wel begrijp wat je bedoelt. Maar jij moet inzien dat de totale structuur van onze samenleving wordt bedreigd. Wat mij betreft – en ik spreek, denk ik, namens iedereen – is het vooral een kwestie van goed of fout. Het gezinsleven is niet langer hoeksteen. Er is geen loon naar werken. Kunnen wij, in dit uur van de waarheid, de aantrekkingskracht van traditionele waarden en normen negeren?

IEDEREEN Nee!

DOMITIA Accepteren wij dat we als slaven gedwongen worden om voor hem op te komen draven?

IEDEREEN Nee!

AEMILIA Laten wij ons door hem schofferen en ons “stoeipoesje” noemen?

LUCIUS Staan wij toe dat hij onze vrouwen inpikt?

DOMITIA En ons geld?

IEDEREEN Nee!

DOMITIA Cherea, ben je bereid om samen met ons hard toe te slaan?

CHEREA Als de tijd rijp is ... laat Caligula ondertussen zijn droom volgen. Moedig zelfs zijn meest dolle plannen aan. Help hem in het opzetten van zijn waanzin. Tot en met de dag dat hij helemaal alleen komt te staan, oog in oog met een Rijk dat alleen nog maar bevolkt wordt door doden en hun nabestaanden.

DOMITIA Goed, Senatoren, we zijn er klaar voor!

► **2.2 Tweede akte | Tweede tafereel: De lunch**

Caesonia, Helicon, Cherea, Aemilia, Gaius, Domitia, Lucius

► *Caesonia, gevolgd door ► Helicon.*

CAESONIA Hadden jullie ruzie?

CHEREA Ja, we hadden ruzie.

CAESONIA O ja? Waarover hadden jullie ruzie.

CHEREA Om niks.

CAESONIA Dus het is niet waar.

CHEREA Wat is niet waar.

CAESONIA Dat jullie ruzie hadden.

CHEREA Wat jij wil ... dan hadden we geen ruzie.

CAESONIA Caligula haat wanorde.

AEMILIA Maar ... ik begrijp het niet. Wat hebben wij hem aangedaan?

HELICON Jullie waren wat coupplannen aan het smeden, toch?

AEMILIA Hoe zou Gaius ooit op die gedachte kunnen ...

► *Gaius op.*

GAIUS Goede middag, stoeipoesje. Cherea, ik heb besloten bij jou te komen lunchen. Laat ons verpozen. Gewoon maar ergens gaan zitten. Ons mengen. Nu even geen aandacht voor de rangorde.

Gaius begint te eten en te drinken, zijn tafelmanieren zijn erbarmelijk.

GAIUS Domitia, het lijkt of je slecht gehumeurd bent. Is dat omdat ik je zoon heb laten liquideren?

DOMITIA Helemaal niet, Gaius, integendeel.

GAIUS "Integendeel!" Het is altijd fijn om een gezichtuitdrukking te zien die hartsgeheimen verloochent. Je gezicht staat treurig, en je hart? Precies het tegenovergestelde, is dat wat je bedoelt, Domitia?

DOMITIA Precies het tegenovergestelde, Keizer.

GAIUS Domitia, niemand is me zo dierbaar als jij. Laten we ons amuseren, goed? Vertel me iets grappigs.

DOMITIA Alstublieft ...

GAIUS Oké, oké, dan vertel ik iets grappigs. Maar dan moet je wel lachen, Domitia. Al was het maar omwille van je zoon. Trouwens, je gaf net zelf aan dat je niet in een slechte bui bent. Precies ... precies het ...

DOMITIA ... Precies het tegenovergestelde, Keizer.

GAIUS Ik ben blij. Gewoon luisteren, nu. Er was eens een arme Keizer. Niemand hield van hem. Hij hield van Domitia. En om die liefde uit zijn hart te bannen ... bracht hij Domitia's zoon ter dood. Onnodig te zeggen dat het niet waar is. Blijft het nog altijd een grappig verhaal, toch? Maar je lacht niet. Moet er niemand lachen? ... Luisteren! Ik wil dat iedereen gaat lachen ... Mijn Senaat ... Caligula's Consultancy Groep ... CCG ... Allemaal opstaan en lachen. Domitia gaat voor ... Doe ... wat ... ik ... zeg. CCG! CCG! CCG! CCG!

Ze brengen een afschuwelijk luide en werktuigelijke, karikaturale lach ten uitvoer. Als dirigent leidt Gaius een serie van staccato lachsalvo's die toenemen in intensiteit. Plotseling slaat Gaius af, legt het lachen stil en barst uit in een gewone lachbui.

GAIUS Oóh Caesonia! Moet je kijken! Ik trek wat aan de touwtjes en wát krijgen we te zien? Goede omgangsvormen, fatsoen, achting voor de publieke opinie, het stelt allemaal niets meer voor ... als sneeuw voor de zon verdwenen ... angst heeft alles weggevaagd. Wat een indrukwekkende emotie is angst, Caesonia, puur en zuiver en belangeloos, met een edelmoedigheid die direct voortkomt uit de onderbuik. Ander onderwerp. Wat heb je op je kerfstok, Cherea? Je bent erg stil.

CHEREA Ik ben klaar om te spreken, Gaius.

GAIUS Uitstekend. Zwijg dan maar. Lucius?

LUCIUS Gaius, ik hoop oprecht dat mijn vrouw u ...

GAIUS Zwijg. En ga maar. Ga. Ik hoor liever iets van mijn stoeipoesje.

◀ *Lucius af.*

AEMILIA Tot je dienst, Gaius.

GAIUS Kijk! In dat geval, kom hier.

Caesonia pakt haar vast en leidt haar naar Gaius. Gaius knoopt behoedzaam haar jurk los en steekt er zijn hand in, buigt zich naar haar toe, kietelt haar schouder speels met zijn tong. Ze is wit weggetrokken van angst.

GAIUS Nu ik eraan denk, toen ik hier binnenkwam waren jullie iets aan het bekokstoven, in totale overgave aan een vieze, gemene intrige, of niet?

AEMILIA Gaius, hoe kom je ...?

GAIUS Dat doet er niet toe, stoeipoesje. We hebben allemaal onze kuren. Ik vat het niet al te serieus op. Niemand van jullie is tot een heldhaftige daad in staat.

Helicon fluistert iets in het oor van Gaius.

► 2.3 Tweede akte | Derde tafereel: Een veroordeling

Gaius, Patricius, Helicon, Caesonia, Cherea, Domitia, Aemilia

- GAIUS Neem me niet kwalijk, maar ik heb net een Keizerlijk besluit genomen. Intendant!
- *Patricius op.*
- GAIUS Laat meteen de openbare graanschuren sluiten.
- PATRICIUS Maar ...
- GAIUS Vanaf morgen is er schaarste.
- PATRICIUS Maar de burgers zullen protesteren ...
- GAIUS Vanaf morgen is er voedselschaarste. Iedereen weet wat hongersnood betekent. Het is een ramp van nationale omvang. Tja, vanaf morgen voltrekt zich die ramp. En ik hef het op wanneer ik er zin in heb. Er zijn tenslotte zoveel procedures voorhanden waarmee ik kan bewijzen dat ik vrij ben. Eigen vrijheid gaat altijd ten koste van een ander. Bespottelijk misschien, maar zo gaat het nou eenmaal. Pas het principe toe op jaloezie en je gaat het beter begrijpen. Maar wat is jaloezie een afstotend 'iets'! Een stoornis van ijdelheid en verbeeldingskracht ... (*stilte*) Senaat, weten jullie al dat Helicon en ik hard bezig zijn geweest met het plegen van wat research? We leggen de laatste hand aan een voorlichtingsbrochure over het executeren. Het zal jullie fascineren, daar ben ik zeker van. Helicon, laten we hun raad vragen over hoofdstuk drie, eerste alinea.
- HELICON Executeren lucht op en werkt bevrijdend. De doodstraf is een allesomvattend levenselixer, zowel in de uitvoering als in de bedoeling ervan. Schuldigen verdienen de doodstraf. Het individu is schuldig als het een onderdaan van Caligula is. Iedereen is een onderdaan van Caligula. Zodoende is iedereen schuldig. Dientengevolge sterft iedereen. Het is uitsluitend een kwestie van tijd en geduld.
- GAIUS Nou, wat vinden jullie ervan? Dat laatste over 'geduld' is treffend, of niet? Neem van mij aan dat ik in ieder van jullie juist dat bewonder; geduld. Wat drink je daar, Patricius?
- PATRICIUS Het is voor mijn astma, Gaius.
- GAIUS Nee, het is een tegengif.
- PATRICIUS Geen sprake van, Gaius! Neemt je me in de maling? S'nachts heb ik aanvallen van verstikkende benauwdheid, daarom slik ik al maanden dit middel, op dokters recept.
- GAIUS Dus je bent bang te worden vergiftigd?
- PATRICIUS Mijn astma ...
- GAIUS Aangezien je het tegengif slikt verdenk je mij er klaarblijkelijk van je te willen vergiftigen.
- PATRICIUS Ja ... ik bedoel ... nee!
- GAIUS En vanaf het moment dat je me verdenkt stel je alles in het werk om mijn plannen te dwarsbomen. Dat zijn twee misdaden op rij. Dus heb ik een keuze uit twee aanklachten. Of ik heb niet de intentie je te laten doden, en verdenk je mij, jouw Keizer, ten onrechte. Of ik wil je dood, en dwarsboom jij, tuig dat je bent, mijn plannen. Nou, Patricius, is mijn redenatie deugdelijk?

PATRICIUS Geen speld tussen te krijgen, Gaius. Maar in dit geval niet van toepassing.

GAIUS Je houdt me voor de gek. Dit is 'het zwart maken van de Keizer'. Een derde opeenvolgende misdaad. Luister goed. Van deze drie delicten strekt je er één tot eer, de tweede ... want als je mij een beslissing toeschrijft en deze vervolgens tegenwerkt, duidt dat op verzet. Je toont je een leidsman, een verzetsstrijder. Dat is heldhaftig. *(somber)* Ik heb dol op je, Patricius. Daarom wordt je veroordeeld voor het tweede vergrijp en niet voor de andere. Je zal sterven als een man, omdat je in opstand kwam.

GAIUS Nee, je hoeft me niet te bedanken. Dat is niet nodig. Hier. Drink dit vergif. Kom, pak aan.

Gaius werkt de flacon tussen de lippen van Patricius en knijpt deze met kracht leeg. Na enkele stuiptrekkingen sterft Patricius, zijn gezicht onder het bloed en tranen. Gaius komt overeind en reikt Caesonia de leeg geknepen flacon aan.

GAIUS Wat is het? Een tegengif?

CAESONIA Nee, Gaius. Het is een middel tegen astma.

GAIUS Maakt niet uit. Het komt uiteindelijk allemaal op hetzelfde neer. Vroeger, of later ...

◀ *Gaius af.* ◀ *Helicon volgt hem.*

► **2.4 Tweede akte | Vierde tafereel: Lijk**
Domitia, Caesonia, Cherea, Aemilia, Patricius†

DOMITIA Wat zullen we doen?

CAESONIA Eerst dat lijk verwijderen. Het is walgelijk en lelijk.

Cherea, Domitia en Aemilia tillen het lichaam op.

DOMITIA We moeten snel actie ondernemen.

CHEREA Dan hebben we minimaal honderd man nodig.

◀ *Domitia,* ◀ *Cherea en* ◀ *Aemilia slepen het lichaam van* ◀ *Patricius weg.*

► **2.5 Tweede akte | Vijfde tafereel: Onschuld**
Caesonia, Flore, Gaius

► *Flore op.*

CAESONIA Kom hier.

FLORE Wat wil je?

CAESONIA Dichterbij. Hij heeft jouw vader vermoord, of niet?

FLORE Ja.

CAESONIA Haat je hem?

FLORE Ja.

CAESONIA Wil je hem vermoorden?

FLORE Ja.

CAESONIA Waarom zeg je me de waarheid?

FLORE Hem doden of door hem gedood worden, één van de twee wordt mijn einde. En behalve dat, jij zult me niet verraden.

CAESONIA Klopt. Ik verraad je niet. Maar ik wil je iets zeggen ... een getuigenis van het beste in je.

FLORE Dat wordt dan 'een getuigenis' van mijn haat.

CAESONIA Alleen maar luisteren. Om te beginnen, stel je de dood van je vader voor. Probeer dat. Zijn hartverscheurende blik toen ze zijn tong uitrukten. Denk aan die mond vol bloed, aan zijn gekrijs als van een gefolterd dier. (*stilte*) En denk nu aan Caligula.

◀ *Caesonia af.* ▶ *Gaius op.*

GAIUS Aáh, jij bent het, Flore. Ik heb je lang niet gezien. Waar ben je mee bezig geweest? Je schrijft nog steeds, neem ik aan.

FLORE Ik heb een paar gedichten geschreven, Keizer.

GAIUS Waarover?

FLORE Oóh, niets speciaals, Keizer. In zekere zin over De Natuur.

GAIUS Een prima onderwerp. En immens. Wat betekent De Natuur voor jou?

FLORE Ze biedt me troost door me geen Keizer te laten zijn.

GAIUS Aáh, en denk je dat ze mij troost zou kunnen bieden door het mij wel te laten zijn?

FLORE Waarom niet? Ze heeft zwaardere ontstekingen genezen.

GAIUS Ontstekingen? Ik bespeur enig sarcasme. Omdat ik jouw vader ter dood heb veroordeeld? ... Welja, alleen haat brengt een genie tot ontplooiing.

FLORE Ik beantwoordde je vraag.

GAIUS Draag je gedicht aan me voor, alsjeblieft.

FLORE Nee.

GAIUS Waarom niet?

FLORE Ik heb het niet bij me.

GAIUS Kun je het je niet herinneren?

FLORE Het gaat over het ... het volledig samengaan ...

GAIUS Van iemands voeten met de aarde.

FLORE Ja, ongeveer ...

GAIUS Ga door.

FLORE En over het silhouet van een heuvellandschap en ... plotseling ... de vredige vervoering die het brengt ...

GAIUS ... en de scherpe kreten van boerenzwaluwen al buiteland door het groengekleurde schemerlicht.

FLORE Ja! En het delicate moment als de hemel rood en goud kleurt en naar haar andere kant zwenkt, bezaaid met sterren.

GAIUS En de bedwelmende geur van bomen, van dampen die opstijgen uit het struikgewas en zich mengen met de avondmist.

FLORE En het getsjirp van de krekels, de koelte die door de warme lucht meandert, geluid van wagens in de verte, boeren die roepen, honden die blaffen ...

GAIUS En de wegen, verdronken in de schaduw, kronkelend door de olijfboomgaarden.

FLORE Precies ... maar hoe weet je dit, tot in detail?

GAIUS Dat weet ik niet zeker! Misschien omdat we hetzelfde liefhebben.

FLORE Alles wat ik voel of denk lijkt wel om te slaan in liefde.

GAIUS Overduidelijk onschuldig, Flore! Daarom begrijp jij niets van mijn levenslust. Jij leeft op een andere planeet. Jij bent zo goed als ik slecht ben.

FLORE Ik begrijp het.

GAIUS Nee, je begrijpt het niet. Het sluimert bij mij onderhuids ... een zee van stilte, verstikt door een plaag van rottende algen. Je gedicht klinkt heel mooi. Maar als je echt mijn mening wilt ...

FLORE Ja?

GAIUS Het is allemaal nogal ... zwakjes.

FLORE Mij misleiden, zoals altijd, een roofdier dat zich aan zijn prooi verlustigt.

GAIUS Daar zit wat in. Ik deed alsof.

FLORE Het moet een martelgang zijn om die kanker in je hart te doorstaan.

GAIUS Nu is het genoeg.

FLORE Wat heb ik een medelijden ... ik word kotsmisselijk van je.

GAIUS Genoeg!

FLORE Ik realiseer me nu hoe verschrikkelijk eenzaam jij bent!

GAIUS Eenzaam! Wat weet jij van eenzaamheid. De eenzaamheid van een pruldichter ... van een hulpeloze vrouw. Je kakelt in het wilde weg zonder te beseffen dat iemand nooit alleen is ... gezamenlijk worden we vermorzeld door de verpletterende last van toekomst en verleden ... en degene die wij hebben gedood zijn altijd met ons. Maar zij zijn het probleem niet. Dat zijn diegene die we hebben liefgehad, niet hebben liefgehad, die van ons gehouden hebben ... berouw, begeerte, bitter en zoet, hoeren en goden, de hele Hemelse Bende! Zij zijn óók altijd, altijd met ons. Eenzaam! Kon ik het maar, in dit morbide spookhuis van mij ... voor even genieten van echte stilte ... met alleen het geritsel van boombladeren! Eenzaamheid? Nee, Flore, de mijne is verzadigd van tandengeknars, afschuwelijke wanklanken en

stemmen.

FLORE In ieder van ons zit iets verborgen dat troost biedt in het leven. Heb jij dat? Iets wat je kunt raadplegen? Een toevluchtoord, een stemming ... zodat je mag huilen?

GAIUS Ja ... dat heb ik.

FLORE Wat is het?

GAIUS Minachting.

Tweede akte | Einde

Derde akte

► 3.1 Derde akte | Eerste tafereel: Venus

Helicon, Caesonia, Gaius, Domitia, Aemilia, Lucius, Flore

Op het toneel een klein podium met Caesonia en Helicon. Domitia, Aemilia en Lucius zitten voor het podium. Flore ook. Helicon en Caesonia presenteren (o.a. met dans en animatie) de show die het midden houdt tussen een kermis, een occulte demonstratie, een evangelische bijeenkomst en een heidense plechtigheid.

HELICON Kom naar voren! Kom naar voren! Alles en iedereen! Kom naar voren! Opnieuw loopt er een God op aarde rond in de menselijke gedaante van onze Keizer, beter bekend als Caligula. Ga staan, jullie stervelingen van vlees en bloed, en wees met eigen ogen getuige van een volmaakt mirakel. Door een gunst van Caligula's glorierijk regime zullen goddelijke geheimen aan ons allen worden geopenbaard.

CAESONIA Kom, Afgevaardigden. Kom en aanbid hem ... en vergeet vooral niet te doneren voor de liefdadigheid. Vandaag te zien; het paradijs en haar geheimen. Tegen een schappelijke prijs.

HELICON Zie de Olympus, het Hemelse Huis van de Goden, zonder opsmuk! De totale, naakte waarheid. Onthullingen tot in de hoogste gelederen!

CAESONIA Verhéérlijk hem! Smijt met uw geld. Vlug, vlug. De voorstelling staat op het punt van beginnen.

HELICON Een sensationele reïncarnatie van de waarheid. Het schouwspel van de eeuw met adembenemende effecten (*lichteffecten*) en muziek die door de ziel snijdt. Zie het noodlot met eigen ogen ... een zegetocht van 'de wilskracht'!

► Gaius op. Hij straalt in een vrouwelijk masker, een pruik met blonde krullen, gouden borstkegels en een laars als hoofddekseel.

GAIUS Vandaag ben ik Venus.

HELICON Nu, om te kunnen aanbidden, knielen.

CAESONIA De Lofprijzing van Venus-Caligula ... zeg mij na, "Onze Lieve Vrouwe van het lijden en het genot".

SENATOREN "Onze Lieve Vrouwe van het lijden en het genot".

CAESONIA "Geschapen uit de golven, scherp en stralend door het zeeschuim".

SENATOREN “Geschapen uit de golven, scherp en stralend door het zeeschuim”.

CAESONIA “Oóh Koningin, met uw begaafdheid voor de lach en de droefenis”.

SENATOREN “Oóh Koningin, met uw begaafdheid voor de lach en de droefenis”.

CAESONIA “Breng ons de gevoelloosheid bij waarmee we de liefde reanimeren”.

SENATOREN “Breng ons de gevoelloosheid bij waarmee we de liefde reanimeren”.

CAESONIA “Openbaar aan ons de waarheid over deze wereld ... en die is ... die is er niet”.

SENATOREN “Openbaar aan ons de waarheid over deze wereld ... en die is ... die is er niet”.

CAESONIA “En schenk ons de kracht om deze onovertroffen waarheid na te kunnen leven”.

SENATOREN “En schenk ons de kracht om deze onovertroffen waarheid na te kunnen leven”.

CAESONIA Pauze!

SENATOREN Pauze!

CAESONIA “Overstelp ons met uw giften, schenk ons uw onpartijdige wreedheid. Laat uw oogst van bloemen en gruwelen op onze hoofden neerdalen”.

SENATOREN “... uw oogst van bloemen en gruwelen op onze hoofden neerdalen”.

CAESONIA “Laat uw afgedwaalde kinderen tot u komen. Ontvang ze in het kille heiligdom van uw harteloze, zielloze, meedogenloze liefde. Deel met ons uw misleidende gelukzaligheid, uw nietszeggende ellende en uw verrukkingen die nergens toe leiden”.

SENATOREN “... uw verrukkingen die nergens toe leiden”.

CAESONIA “Oóh Godin, zo leeg en toch zo vurig, barbaars en toch zo aards, breng ons onder invloed door een wijn aan u gelijkwaardig uit te schenken, en sluit ons voor altijd in uw Gepantserd! Boosaardig! Hart!

GAIUS Het is jullie gegund, mijn kinderen, jullie gebeden zullen worden verhoord.

Caesonia gaat rond met de collectemand. Domitia, Lucius en Aemilia deponeren hun bijdrage en gaan rechts in de rij staan. In alle opwindning vergeet Aemilia te doneren.

GAIUS Hé! Kom hier, stoeipoesje. Vereren is goed, doneren is beter. Dankjewel. Dit was het. Als het inkomen van de goden alleen zou bestaan uit de liefde die jullie stervelingen geven, dan zouden ze net zo arm zijn als de arme Caligula. Nu mogen jullie gaan, om overal het goede nieuws te verkondigen van het mirakel dat jullie is gegund om mee te maken. Jullie hebben Venus echt gezien, door jullie zinnelijke ogen, en Venus zelf heeft jullie toegesproken. Gá, uitverkorenen. Wees er zeker van dat jullie bij het weggaan gebruik maken van de linker uitgang. Voorbij de rechter uitgang heb ik de bewaking opdracht gegeven jullie te vermoorden.

◀ *Domitia, Aemilia en Lucius af.*

► 3.2 **Derde akte | Tweede tafereel: Het noodlot**

Helicon, Flore, Gaius, Caesonia

Flore smijt al het geld uit de collectemand.

- HELICON Flore, nog steeds een naïeve anarchist!
- FLORE Je houdt je sinds kort met godslastering bezig, Gaius.
- HELICON Godslastering? Wat betekent dat in godsnaam?
- FLORE Na de aarde met bloed te hebben besmeurd maakt je nu een begin met het bespuwen van de hemel.
- HELICON Ze is een tikje bombastisch in haar retoriek.
- CAESONIA Voorzichtig, Flore. Mensen sterven hier voor minder.
- FLORE Iemand moet hem de waarheid zeggen.
- CAESONIA Nou ja, Caligula. Zie hier het enige wat nog aan jouw imperium ontbreekt ... een hondsbrutale zedenmeesteres.
- GAIUS Geloof jij werkelijk in een god, Flore?
- FLORE Nee.
- GAIUS Waarom dan zo verbolgen over godslastering?
- FLORE Als ik iets van de hand wijs betekent het niet dat ik het belachelijk maak en anderen het recht ontnemen om er wel in te geloven.
- GAIUS Heel verdraagzaam, mijn beste Flore, wat ben ik blij voor je ... en zelfs een beetje jaloers. Bescheidenheid is de enige emotie die ik waarschijnlijk nooit zal ervaren.
- FLORE Je bent niet op mij jaloers, maar op de goden.
- GAIUS Dat wordt, met jouw permissie, het grote geheim achter mijn regime. Als iemand die dol is op macht erger ik me op één of andere manier aan die rivaliteit tussen de goden, ik ben daar helemaal klaar mee. Ik heb deze denkbeeldige goden bewezen dat niets anders dan een mens, zonder enige oefening vooraf, gewoon met wat inspanning, hun belachelijke belijdenis in de praktijk kan brengen.
- FLORE Dat bedoel ik met godslastering, Gaius.
- GAIUS Nee, nee Flore, het is inzicht. Noodlot is niet te begrijpen. Daarom ben ik 'het noodlot' geworden, en trek ik het domme, onbegrijpelijke smoelwerk van een godheid. Dat is waar die Senatoren zo dol op zijn. We kunnen op gelijke voet komen met een god door zijn wreedheid te evenaren.
- FLORE Godslastering, noodlot, wreedheid ... noem het wat je wilt, Gaius.
- GAIUS Het is kunst, Flore! 'Jullie mensen' maken de grote fout dit drama niet serieus te nemen. Anders zouden jullie weten dat in deze goddelijke komedie iedereen de hoofdrol kan vertolken en zo een god kan worden.
- FLORE Onderschat 'ons mensen' niet, zo onnozel zijn wij niet. Op een dag zal een legioen menselijke goden, meedogenloos als jou, in opstand komen en jouw vluchtige goddelijkheid onderdompelen in bloed.

CAESONIA Flore! Is dat niet teveel van het goede?

GAIUS Maakt niet uit, Caesonia. Je hebt helemaal gelijk, Flore. Ik vind het moeilijk om me de gebeurtenis die je schetst voor te stellen. Maar soms droom ik ervan ... al die gezichten die op me afkomen, doortrokken van angst en haat. En ik verwelkom ze. Want zij vertegenwoordigen de enige god die ik ooit heb aanbeden ... die van 'opstandig mens zijn'. Laat me nu alleen. Filosoferen is zonde van de tijd.

◀ *Flore af.*

GAIUS Ik moet mijn teennagels nog lakken.

Caesonia reikt nagellak aan. ◀ *Caesonia af.*

► 3.3 Derde akte | Derde tafereel: De brief

Gaius, Helicon

HELICON Ik wil je even spreken.

GAIUS Deze nagellak deugt van geen kanten.

HELICON Wil je naar me luisteren? Oké ... Ik zeg het je evengoed. Er is een samenzwering.

GAIUS Nee, deze nagellak is een mislukking.

HELICON Cherea is de leider. Deze brief is me aan de hand gedaan. Het meest noodzakelijke staat er in. Ik laat 'm hier achter.

◀ *Helicon af.*

► 3.4 Derde akte | Vierde tafereel: Het verraad

Aemilia, Gaius

► *Aemilia op.*

AEMILIA Kan ik, Gaius ...

GAIUS Kom binnen! Kom binnen! Dus, stoeipoesje, je bent teruggekomen om nog een keer Venus te bekijken.

AEMILIA Welnu ... nee. Niet helemaal. Het is ... Zoals je weet ben ik je zeer toegewijd ... en ik wil alleen leven ... in rust ... en ...

GAIUS Kom ter zake! Kom ter zake!

AEMILIA Het is ... verschrikkelijk ernstig ... dat is wat ik bedoel te zeggen.

GAIUS Nee, het is niet ernstig.

AEMILIA Wat niet, Gaius?

GAIUS Waar hebben we het over, stoeipoesje?

AEMILIA Ik bedoel ... er is een samenzwering.

GAIUS Zie je wel, net wat ik zei, het is niet ernstig.

AEMILIA Gaius, ze zijn van plan je te vermoorden.

GAIUS Weet je waarom ik je niet kan geloven?

AEMILIA “Zo waarlijk helpe mij God almachtig”, Gaius ...

GAIUS Geen eed. Ik vraag je vooral geen eed af te leggen. Gewoon luisteren. Als je de waarheid spreekt moet ik wel concluderen dat je je collega's van Caligula's Consultancy Groep verlinkt, of niet?

AEMILIA Dat is, Gaius, gezien de innige genegenheid die ik voor je koester ...

GAIUS En ik kom liever niet tot die conclusie. Want ik walg zó van lafhartige verraders dat ik aan het executeren van zo iemand geen weerstand kan bieden. Maar ik weet uit welk hout jij gesneden bent, stoeipoesje. Je wilt vast en zeker niet de verraadster uithangen en ook niet dood.

AEMILIA Zeker niet, Gaius. Vast en zeker niet.

GAIUS Zo zie je maar dat ik gelijk had je niet te geloven. Jij bent toch geen lafaard, of wel?

AEMILIA Oóh, nee!

GAIUS En ook geen verraadster?

AEMILIA Dat hoeft ik je toch niet meer te vertellen, Gaius.

GAIUS Dus is er geen samenzwering, toch? Het was maar een grapje van je?

AEMILIA Een grapje, gewoon een grapje.

GAIUS Niemand wil mij kennelijk vermoorden.

AEMILIA Niemand, natuurlijk niet, niemand.

GAIUS In dat geval verzoek ik je om weg te gaan, stoeipoesje. Een vrouw die door het glazen plafond breekt is tegenwoordig zó een bedreigde soort dat ik de aanblik ervan niet al te lang kan verdragen. Ik wil alleen zijn om te kunnen zwelgen in deze unieke ervaring.

◀ *Aemilia af.*

► 3.5 Derde akte | Vijfde tafereel: Spiegelbeeld

Gaius

Gaius leest de brief.

GAIUS Laat Cherea komen. En hij verdient het om met alle respect te worden behandeld. Jij was die imbeciel die besloot 'logisch' te zijn! En nu moet je wel uitvinden tot hoever dat kan gaan ... geen weg terug. Steeds minder mensen om me heen. Teveel dood, teveel dood. Het is onmogelijk om op mijn schreden terug te keren. Zelfs al zouden de doden door liefkozende zonnestrallen weer tot leven worden gewekt, de moorden blijven niet verborgen. Blijf trouw aan de logica, Caligula ... tot het bittere eind!

► 3.6 **Derde akte | Zesde tafereel: Een gesprek**

Cherea, Gaius

► *Cherea op.*

- CHEREA Je vroeg om mij, Gaius?
- GAIUS Ja, Cherea.
- CHEREA Is er iets in het bijzonder dat je me wilt zeggen?
- GAIUS Nee, Cherea.
- CHEREA Is mijn aanwezigheid dan noodzakelijk?
- GAIUS Nou en of, Cherea. Maar neem me niet kwalijk, ik ben verstrooid en een slecht gastheer. Ga zitten en laten we praten, als twee vrienden. Ik heb behoefte aan een intelligent gesprek. Denk jij, Cherea, dat het mogelijk is voor twee mensen met grotendeels hetzelfde temperament, om tenminste één keer in hun leven volkomen openhartig met elkaar te spreken ... alsof ze naakt tegenover elkaar staan, vrij van vooroordelen, van persoonlijke belangen en van de leugens waarmee ze leven?
- CHEREA Mogelijk, ja, Gaius. Maar ik denk niet dat je daartoe in staat bent.
- GAIUS Je hebt gelijk. Vertel eens, Cherea, waarom mag je me niet?
- CHEREA Omdat er niets aantrekkelijk aan jou is, Gaius. En zulke keuzes laten zich niet afdwingen. En ook omdat ik een gelijkenis in je zie ... en ik kan niet van een eigen gezicht houden dat ik juist probeer te verbergen.
- GAIUS Maar waarom haat je me?
- CHEREA Ik haat je niet. Ik vind je barbaars, ijdel en egoïstisch. Maar ik kan je niet haten want volgens mij bent je niet gelukkig. En ik kan je niet verachten, want je bent niet laf.
- GAIUS Waarom wil je me dan doden?
- CHEREA Ik heb het je al gezegd: je bent een voortdurende dreiging. Ik moet me veilig kunnen voelen, zoals de meeste mensen. Zij leven sinds kort in een wereld waar bizarre gedachtecronkels in een oogwenk bewaarheid worden. Het dringt hun leven binnen als een dolk in een hart. Ik onderga dat net zo. Ik wil weten waar ik sta, en me veilig voelen.
- GAIUS Veiligheid en logica gaan niet samen.
- CHEREA Helemaal waar. Mijn idee van leven mag dan niet logisch zijn, het is tenminste bruikbaar.
- GAIUS Ga door.
- CHEREA Er is niets meer te zeggen. Het is alleen maar normaal dat je zult ... verdwijnen.
- GAIUS En waarom zeg je mij dit en zet je zo je leven op het spel?
- CHEREA Omdat anderen mijn plaats zullen innemen, en omdat ik niet graag lieg.
- GAIUS Cherea.
- CHEREA Ja, Gaius?

GAIUS Denk jij dat het mogelijk is voor twee mensen met grotendeels hetzelfde temperament, om tenminste één keer in hun leven tegenover elkaar hun hart te luchten?

CHEREA Hebben we dat niet zojuist gedaan.

GAIUS Ja, Cherea. Maar jij achtte mij daar niet toe in staat.

CHEREA Ik had het bij het verkeerde eind, Gaius. Ik geef het toe, en ik dank je. Nu wacht ik jouw vonnis af.

GAIUS Mijn vonnis? Aáh, ik snap het. Herken je dit, Cherea?

CHEREA Ik ging ervan uit dat je een exemplaar had.

GAIUS Luister, Cherea. Dit is het enige bewijsmateriaal tegen je.

CHEREA Ik ga, Gaius. Ik ben al deze spelletjes meer dan zat.

GAIUS Deze brief is het enige bewijsstuk. Juist?

CHEREA Bewijs? Sinds wanneer heb je bewijs nodig om een mens de dood in te jagen.

GAIUS Dat is waar. Maar voor één keer wil ik mezelf tegenspreken. Het kan geen kwaad, het is goed om jezelf zo nu en dan tegen te spreken. Het geeft rust. En ik heb rust nodig, Cherea.

CHEREA Dit gaat mijn verstand te boven, zulke redematies kan ik niet volgen.

GAIUS Dat ben ik helemaal vergeten, Cherea. Jij bent een gezond mens. Jij verlangt niets buitengewoons. Je wilt leven en gelukkig zijn ... Dat is alles! Niets meer dan dat!

CHEREA Dan laten we het hierbij.

GAIUS Ik heb bewijsmateriaal en ik kies er nu voor 'dat ik je niet kan veroordelen zonder een bewijsstuk'. Dat is mijn voornemen ... en het geeft me de rust. Nu dan! Zie wat er met bewijsstukken in de handen van een Keizer gebeurt. Kijk, samenzweerder! Het brandt, en met 'dat het bewijs verdwijnt', verschijnen er opnieuw de eerste tekenen van pure onschuld op je gezicht. Wat heb je toch een prachtig voorhoofd, Cherea! En onschuld is zó mooi! Verwonder je over mijn macht. Zelfs een god is niet in staat een boosdoener zijn onschuld terug te geven zonder hem eerst te straffen. Maar jouw Keizer heeft alleen een vlam nodig om je te vergeven en vrij te spreken. Bekijk, Cherea, jouw schitterende redenering eens in dát licht. Jouw Keizer verlangt naar zijn rust. Dit is zijn manier om te leven en om gelukkig zijn.

Derde akte | Einde

Vierde akte

► 4.1 Vierde akte | Eerste tafereel: De wachtkamer

Cherea, Flore, Helicon, Aemilia, Domitia

- FLORE Wat wil je van me?
- CHEREA De tijd dringt. We moeten standvastig blijven in wat ons te doen staat.
- FLORE Sinds wanneer ben ik niet standvastig?
- CHEREA Je was gisteren niet op onze bijeenkomst.
- FLORE Dat klopt.
- CHEREA Flore, het is niet mijn gewoonte anderen om hulp te vragen, maar ik heb je echt nodig. Wij zijn de enigen met fatsoen. Alleen jij en ik kunnen met zuivere motieven borg staan voor deze moord. Ik wil dat je bij ons blijft.
- FLORE Ik kan het niet doen.
- CHEREA Dus je geeft hem gelijk?
- FLORE Nee. Maar ik kan hem ook geen ongelijk geven. Al zou ik hem doden, mijn hart gaat naar hem uit.
- CHEREA En hij heeft nog wel jouw vader vermoord.
- FLORE Ja. Daar begon alles mee. Maar daar eindigt ook alles.
- CHEREA Hij loochent waar jij voor staat. Hij bespot wat jij vereert.
- FLORE Dat is zo. Maar toch ... ergens lijk ik op hem. Dezelfde begeerte verteert ons.
- CHEREA Er zijn momenten dat je moet kiezen. Ik kies ervoor te verzwijgen waarin ik op hem lijk.
- FLORE Ik kan dat niet. Mijn leed wordt versterkt door zijn leed. Het is mijn noodlot dat ik alles begrijp.
- CHEREA Dus geef je hem gelijk.
- FLORE Oóh! Schei uit, Cherea! Ik geef niemand, maar dan ook niemand meer gelijk!
- CHEREA Besef je wel dat ik hem nog meer haat om wat hij jou heeft aangedaan?
- FLORE Hij leerde me het uiterste van mijzelf te vergen.
- CHEREA Nee, Flore, hij heeft je ontmoedigd. En iemand zo tot wanhoop drijven is een misdaad die al zijn eerdere misdaden te boven gaat. Ik verzeker je, dat alleen al rechtvaardigt het dat ik hem afslacht.
- *Helicon op.*
- HELICON Ik zocht je, Cherea. Caligula geeft spontaan een klein optreden. Jouw aanwezigheid is noodzakelijk. (*tegen Flore*) Maar jou heeft hij niet nodig. Weggezen!
- FLORE Cherea!

CHEREA Ja, Flore?

FLORE Probeer het te begrijpen.

CHEREA Nee, Flore.

◀ Flore en ◀ Helicon af. ▶ Aemilia en Domitia worden de kamer in gesmeten.

DOMITIA Wat wilt hij met ons? Op dit tijdstip? Als het is om ons te vermoorden ... waarom dan al deze onzin. Ik had het kunnen weten ... we hadden meteen moeten toeslaan. Nu wacht ons de martelgang.

CHEREA Wat is er?

SENATOREN De samenzwering is ontdekt.

CHEREA En nu?

SENATOREN De martelgang.

CHEREA Galigula weet moed te waarden. Jullie zouden daarmee rekening moeten houden. Kennen jullie zijn favoriete uitdrukking?

AEMILIA Wat hij altijd tegen de beul zegt: "Dood hem langzaam zodat hij kan voelen hoe dat is: doodgaan".

CHEREA Na een executie geeuwt hij en zegt ernstig: "Wat ik vooral bewonder is mijn onverschilligheid". Dat is mijn favoriet. Die opmerking verraadt zijn zwakke plek. Als het hem echt onverschillig laat zou hij er niet over opscheppen.

DOMITIA Zou je er bezwaar tegen hebben te stoppen met psychologiseren? Ik haat dat.

▶ Helicon op, onopgemerkt door Cherea.

CHEREA Laten we tenminste toegeven dat zo'n man ons dwingt tot nadenken. Onzekerheid, dat is wat iemand doet nadenken. Niet zo verwonderlijk dat hij wordt gehaat.

Helicon is met de bijl in aanslag achter Cherea gaan staan.

AEMILIA Kijk!

CHEREA Misschien had je gelijk.

DOMITIA We hadden niet moeten wachten.

CHEREA Ja. Daar zijn we nu te laat mee.

AEMILIA Maar dit is krankzinnig! Ik wil niet sterven!

▶ 4.2 Vierde akte | Tweede tafereel: Artistieke Emotie

Gaius, Helicon, Caesonia, Aemilia, Domitia, Cherea

▶ Caesonia op met een laken. Samen met Helicon houdt ze het doek strak. Achter het doek verschijnt ▶ Gaius in een schimmenspel. Hij maakt enkele groteske bewegingen en ◀ verdwijnt.

HELICON Caligula's Consultancy Groep, het schouwspel is afgelopen.

CAESONIA Caligula heeft me opgedragen u mede te delen dat hij zijn Consultancy Groep heeft uitgenodigd om samen met hem volledig op te gaan in een Artistieke Emotie. Hij zei ook nog, dat wie er niet volledig in op kon gaan onthoofd zou worden. Neem me niet kwalijk dat ik aandring, maar ik moet vragen of jullie deze Artistieke Emotie mooi vonden.

DOMITIA Het was mooi, Caesonia.

AEMILIA Oóh, ja, Caesonia!

CAESONIA En jij, Cherea?

CHEREA Het was verfijnde kunst.

CAESONIA Goed, ik zal Caligula hiervan op de hoogte brengen.

◀ *Caesonia af.*

HELICON En, Cherea, was dat werkelijk verfijnde kunst?

CHEREA In zekere zin.

HELICON Ik leg me bij jouw vernuft neer, Cherea. Misleidend zoals alleen een brave man kan zijn. Slim, inderdaad. Ik ben niet slim. Maar ik zal niet toestaan dat je naar Caligula uithaalt, ook al wil hij dat zelf.

CHEAEA Wat een toewijding. Ik heb waardering voor toegewijde dienaren.

HELICON Ja, ik dien een gek. Maar jij, wie dien jij? De deugdzaamheid? Jullie 'dienaren van de deugd', dromend van veiligheid zoals pubers dromen van liefde, desondanks stervend van doodsangst zonder enig benul dat jullie zelf een leven lang liegen. En jullie denken hem te kunnen veroordelen? Kijk ... zie je dit gezicht? Bekijk het nauwkeurig ... als een verfiynd kunstwerk ... goed zo ... nu heb je je vijand gezien.

◀ *Helicon af.*

CHEREA En nu moeten we snel zijn. Blijf hier, alle twee. Vannacht nog zijn we met honderd man.

◀ *Cherea af.*

► 4.3 Vierde akte | Derde tafereel: De Keizer is ziek

Lucius, Aemilia, Domitia, Caesonia, Gaius, Helicon

► *Lucius op.*

LUCIUS Caligula's troepen dwongen me hier naartoe te komen. Ze zeiden me dat Caligula ernstig ziek is.

DOMITIA Wat heeft hij dan? God Allemachtig, gaat hij dood?

► *Caesonia op.* ► *Gaius op, hij blijft onopgemerkt.*

CAESONIA Caligula heeft iets aan zijn maag. Hij heeft wat bloed gespuugd.

LUCIUS Ik beloof, als hij er weer bovenop komt, twee ton aan de Staatskas te schenken.

DOMITIA Neem mijn leven, niet dat van hem.

- GAIUS Ik aanvaard je aanbod, Lucius. Dankjewel. Een ambtenaar van het ministerie van financiën neemt morgen contact met je op. (*omhelst Domitia*) Je kunt je niet voorstellen hoe ontroerd ik ben. Dus, je houdt van me, Domitia ... zoveel?
- DOMITIA Keizer, er is niets, maar dan ook niets, wat ik omwille van u niet zou opofferen.
- GAIUS Aáh, dit is te veel Domitia, zoveel liefde heb ik niet verdiend. Nee, nee, echt waar, ik ben dat niet waard. Helicon!
- *Helicon op.*
- GAIUS Breng haar weg. Ga, mijn vriendin, en onthoud dat Caligula bij je in het krijt staat.
- DOMITIA Waar brengt hij me naar toe?
- GAIUS Naar de beul natuurlijk. Je hebt je leven gegeven voor het mijne. Ik voel me nu al veel beter. Zelfs die gore bloedsmaak in mijn mond is verdwenen. Jij hebt me genezen, Domitia. Ik ben mijzelf weer, klaar om te feesten ter ere van mijn gulle vriendin.
- DOMITIA Ik wil niet! Het is allemaal een grap!
- GAIUS Binnenkort bloeit er weer volop mimosa langs de weg naar zee. De mannen zullen korte broeken dragen. Een onmetelijke hemel, fris en stralend. Het leven lacht ons toe, Domitia! Als je echt om je leven had gegeven, mijn vriendin, had je het niet zo onbezonnen te grabbel gegoid.
- DOMITIA Ik lach. CCG, CCG, CCG, CCG. Kijk, ik lach! CCG! CCG! CCG!
- ◄ *Helicon voert* ◄ *Domitia af. Dan ... stopt het kermen/brullen/huilen abrupt.*
- GAIUS De verliezer betaalt. Dat bepaalt de winnaar. Trouwens, ik had net een ingeving ... tot nu toe gaat het veel te voortvarend met mijn bewind. Geen pestepidemie, geen religieuze vervolgingen, zelfs geen staatsgreep, kortom, zo schrijven we geen geschiedenis. Daarom probeer ik iets toe te voegen aan het bescheiden noodlot. Ik bedoel ... ik weet niet of jullie me begrijpen ... maar ... het komt hierop neer ... ik ben jullie plaag.
- ◄ *Gaius af.*
- AEMILIA Zou hij toch niet ziek zijn, Caesonia?
- CAESONIA Nee, stoeipoesje, maar wat jij niet weet is dat deze man maar twee uur per nacht slaapt en de rest van de tijd rusteloos door de gangen van de Residentie doolt. Jullie hebben geen flauw benul van wat er in deze man omgaat ... dwalend, ijlend ... dat gaat totaal aan jullie voorbij. Ziek? Nee, hij is niet ziek, behalve als je een naam kunt verzinnen voor de laag etter die zijn rottende ziel bedekt.
- LUCIUS Je hebt ...

► **4.4** **Vierde akte | Vierde tafereel: Poetry Slam**

Caesonia, Aemilia, Gaius, Flore, Helicon, Lucius, Cherea

- CAESONIA Oóh, was ik het toch bijna vergeten. Volgens Caligula is het vandaag 'de dag van de kunst'. Een extra vrije dag. Dus heeft hij een Poetry Slam georganiseerd. De Dichters improviseren op een thema. En het is de bedoeling dat De Dichters onder jullie aan deze competitie meedoen. Dus, Lucius, Aemilia ... en Flore en Cherea.
- LUCIUS Maar ik ben geen ...

CAESONIA Er zijn natuurlijk prijzen te winnen. En er zijn boetes. Tussen ons gezegd, de straffen vallen best mee.

LUCIUS Ik hou van een mooi gedicht, maar er zelf één ...
 ► *Gaius op.*

GAIUS Alles klaar?

CAESONIA Ja. De Dichters!
 ► *Helicon brengt* ► *Flore en Cherea op.*

GAIUS Goed. Luister. Thema: de dood. Tijdlimiet: één minuut. Op mijn teken start een jingle en komt er één naar voren, en die begint voor te dragen. Geef ik weer een teken ... jingle ... dan moet je stoppen, komt de volgende naar voren, en begint ... enzovoort, enzovoort. Wie het eerst de minuut volmaakt is de winnaar. Klaar? Alles vraagt om een efficiënte organisatie, zelfs de kunst.
Gaius geeft een teken: jingle.

AEMILIA Wanneer ver voorbij de zwarte oevers ... (*teken: jingle*)

LUCIUS Levensdraad! Schikgodinnen, drievoudig in getal ... Van elke sterveling de levensloop bepalend ... Klotho, spinster van mijn levensdraad ... Lachesis, met je lineaal ... hoe lang heb ik te leven? ... Atropos ... met je schaar ... wanneer is het mijn ...
Gaius geeft precies na 59 seconden het teken: jingle.

CHEREA Dood. (*teken: jingle*)

AEMILIA Uüh ... (*teken: jingle*)

LUCIUS Toen ik nog klein was, en gelukkig ...

GAIUS Nee! ... Nee! ... Wat is het verband tussen de kindertijd van een idioot en het thema 'dood'? Het verband, alsjeblieft! Wat is het verband!

LUCIUS Maar Caligula, ik ben nog niet ...

GAIUS Jouw beurt, Flore. (*teken: jingle*) Ga je gang. (*teken: jingle*)

FLORE Jacht op geluk die het hart zuivert. Hemel met rimpels van zonlicht. Woest, zoet, feestelijk genot. Vlaag van mijn waanzin zonder hoop.

GAIUS Stop. Is het niet wat vroeg voor je om nu al te begrijpen wat we van de dood kunnen leren?

FLORE Was het niet wat vroeg om mijn vader te verliezen?

GAIUS Onechte dichters zijn een te zware beproeving voor mij. Tot nu toe wilde ik jullie als bondgenoot behouden en droomde ik zelfs van de harde Caligula-kern. Maar nee, weer een illusie armer! Dus beschouw ik jullie vanaf nu als mijn vijand. Ik voorspel, 'keren De Dichters zich tegen mij, dan is mijn einde nabij'. Vertrekken! En allemaal met twee handen voor de mond. Ik wil een defilé van stomme apen. Ingerukt! ... Mars!
Cherea pakt Lucius bij de schouder, ze wenden zich af.

CHEREA Het is zover.

◀Aemilia, ▶Lucius, en ▶Cherea met de handen voor de mond af. Gaius zondert zich af met Flore, ze hebben een kort maar intens gesprek, niet te verstaan.
◀Flore af. ▶Helicon af.

► 4.5 **Vierde akte | Vijfde tafereel: Geluk**

Caesonia, Gaius

CAESONIA Wat heeft zij gezegd?

GAIUS Dat gaat jouw verstand te boven. Ik heb de vriendschap met haar verbroken. Zij is weg. Maar jij, ik vraag me af waarom jij er nog bent.

CAESONIA Omdat je me nodig hebt.

GAIUS Nee. Als ik je dood, ga ik het misschien begrijpen.

CAESONIA Doe het dan. Kun je je niet gewoon laten gaan, al is het maar één minuut.

GAIUS Al heel wat jaren beoefen ik de kunst van het 'mezelf laten gaan'.

CAESONIA Dat is niet wat ik bedoel. Maak me maar weer belachelijk.

GAIUS Je bedoelt 'vrij zijn'. Dat jagen wij allemaal na. Maar ieder op z'n eigen manier. Zo jaag ik vrijheid na door het te doorgronden. Zo zou ik je kunnen doden. Dat wordt het hoogtepunt van mijn carrière. Gek. Als ik niet kan doden, voel ik me alleen. Levenden zijn niet voldoende om het universum mee te bevolken en om ons gezelschap te houden. Als jullie er allemaal zijn, levend en wel, wordt ik me bewust van een onmetelijke leegte waarin ik niet durf te kijken. Doden vullen die leegte. Ik voel me enkel op m'n gemak tussen mijn doden. Ze zijn waar. Ze zijn echt. Ze zijn zoals ik. Ze wachten op me. Ze dringen zich aan me op. Ik voer lange dialogen met die ene of met die andere die me om genade smeekte en die ik zijn tong liet uitrukken. Hoor je niet die honderden kleine, gedempte geluiden die haat in het vooruitzicht stellen?

CAESONIA Niemand zou het wagen.

GAIUS Toch wel. De domheid.

CAESONIA Domheid doodt niet. Het maakt dat mensen zich gedragen.

GAIUS Domheid is dodelijk, Caesonia, wanneer het zich beledigd voelt. Nee, diegene wiens zonen of vaders ik gedood heb zullen mij niet vermoorden. Want die hebben het begrepen, die hebben dezelfde gore bloedsmaak in hun mond. Maar de anderen ... die ik heb bespot, uitgedaagd en uitgelachen ... tegenover hun leegheid, hun zinloosheid, ben ik weerloos. En dan heb ik nog niet over het gevaar van de eerlijkheid en moed van al diegene die gelukkig proberen te zijn.

CAESONIA Wij zullen je verdedigen. Er zijn er nog veel die van je houden.

GAIUS Waarom opeens die toewijding? Zo hadden we het niet afgesproken.

CAESONIA Dus het is niet genoeg dat ik getuige ben van al jouw moorden. Moet ik ook nog aanhoren hoe jij afgeslacht wordt? In mijn bed adem je de geur van moord uit wanneer je op me ligt ... is dat niet genoeg? Elke dag zie ik hoe je steeds verder afglijdt en steeds minder op een mens begint te lijken. Ik weet het, ik weet dat ik elke dag ouder word, en lelijker. Maar mijn liefde, mijn angst voor jou heeft me zo

geconditioneerd dat het mij niet meer uitmaakt of jij nog van me houdt. Ik wil alleen dat het weer goed met je gaat. Wat wil je nog meer?

GAIUS Wij zijn al een hele tijd samen.

CAESONIA Ja. ... En dat wil je zo houden, toch?

GAIUS Ik weet het niet ... zoals ik hier sta, belast met alle overblijfselen, alsof ik er al een heel leven op heb zitten, blijf jij over als enige getuige. En sta ik weerloos tegenover een soort van schuchtere, sentimentele tederheid voor de oude vrouw die jij zult worden.

CAESONIA Dus je wilt voor me zorgen.

GAIUS Ik weet het niet. Ik weet alleen ... en dat is het ergste van alles ... dat deze schuchtere, sentimentele tederheid de enige zuivere emotie is die ik ooit heb ervaren. Is het niet beter dat ook de laatste getuige verdwijnt?

CAESONIA Ik ben gelukkig om wat je net zei. Waarom kunnen we dit geluk niet delen?

GAIUS Wie zegt je dat ik niet gelukkig ben?

CAESONIA Geluk leeft niet van vernietiging.

GAIUS Dan moeten er twee soorten geluk zijn, en ik heb dat van de moordenaars gekozen. Want ik ben gelukkig. Kijk me aan. Iedereen heeft jarenlang angstvallig geprobeerd de naam Drusilla te vermijden. Lachwekkend. Want jarenlang hadden ze het bij het verkeerde eind. Liefhebben is niet genoeg voor mij, dat realiseerde ik me toen, en dat realiseer ik me nu opnieuw als ik naar jou kijk. Iemand liefhebben betekent aanvaarden dat je samen oud wordt. Dat kan ik niet. Een oude Drusilla zou veel erger zijn geweest dan de dode Drusilla. We gaan ervan uit dat een mens lijdt als, van het één op het andere moment, een geliefde sterft. Maar werkelijk lijden gaat dieper, als je ontdekt dat ook het verdriet niet blijvend is. Zelfs verdriet is zinloos. Dus ik kan nergens een excuus voor aanvoeren ... dat het de illusie van een liefde was, of de bitterheid van melancholie. Ik heb geen alibi. Maar hier sta ik, vrijer dan jaren geleden, want ik ben bevrijd van herinneringen en illusies. Ik weet nu dat niets blijft! Een krankzinnig geluk. Caesonia, je bent daar tot het bittere eind getuige van geweest. Het is tijd dat voor jou het doek valt.

CAESONIA Is dat dan wel geluk, die vrijheid?

Gaius knijpt langzaam haar keel toe.

GAIUS Daar kun je zeker van zijn, Caesonia. Zonder die vrijheid zou ik degelijk, braaf, bekrompen, burgerlijk zijn geweest. Dankzij die vrijheid heb ik de goddelijke scherpzinnigheid van de eenzamen verworven. *(terwijl hij langzaam Caesonia wurgt)* Ik leef, ik moord, ik beoefen de uitzinnige macht van de vernielzuchtige. Daarmee vergeleken is de macht van de schepper kinderspel. Dit is geluk ... dit ongeëvenaarde isolement van een man die heel zijn leven in één oogopslag overziet ... deze mateloze vreugde van de ongestrafte moordenaar ... deze meedogenloze logica die mensenlevens vermorzelt, die jou vermorzelt, Caesonia ... eindelijk de voltooiing van de eeuwige eenzaamheid waarnaar ik verlang.

CAESONIA Gaius.

GAIUS Nee, geen tederheid! Er moet een eind aan komen, want de tijd dringt. De tijd dringt, lieve Caesonia.

Caesonia is gestopt met ademen.

GAIUS Jij ook ... ook jij was schuldig. Maar doden is niet de oplossing.

► 4.6 **Vierde akte | Zesde tafereel: De leegte**

Gaius, Caesonia†, Cherea, Aemilia, Lucius

GAIUS Caligula! Jij ook, jij ook, ook jij bent schuldig. Wat doet het er nog toe. Wie durft me te veroordelen in een wereld waar niemand onschuldig is. Ik ben bang. Om de lafheid in jezelf te herkennen die ik al die tijd bij anderen heb geminacht, dat is ... Maakt niet uit. Ook angst is niet blijvend. Ik sta op het punt de grote leegte binnen te gaan waar het hart rust heeft. Alles lijkt zo ingewikkeld. Toch is alles zo eenvoudig. Noch in deze wereld, noch in de andere wereld is plaats voor mij. En toch weet ik, en jij weet het ook, dat het genoeg zou zijn geweest als het onmogelijke had bestaan. Het onmogelijke! Ik heb het gezocht in de uitersten van deze wereld en in de beperkingen van mezelf. Ik reikte er naar ... ik reikte ernaar en vond altijd jou, steeds weer jou, en ik ben je gaan haten. Oòh, deze nacht is zwaar, even zwaar als menselijk lijden. Wij zullen voor altijd schuldig zijn.

► *Cherea op met getrokken zwaard.* ► *Lucius en* ► *Aemilia op met getrokken zwaarden.* *Cherea heeft onmiddellijk met zijn zwaard uitgehaald en Gaius getroffen, maar niet dodelijk.*

GAIUS Op de geschiedenis, Caligula! Op de geschiedenis!

Gaius zakt in elkaar. Lucius en Aemilia laten hun zwaarden zakken.

GAIUS Ik leef nog.

Gaius zakt in elkaar. Tegelijkertijd hebben Lucius en Aemilia hun zwaarden getrokken en steken lukraak in op het lichaam van Gaius tot het een bloedrode massa is geworden.

Vierde akte | Einde

Januari 41 is Caligula op de laatste dag van de spelen ter ere van Keizer Augustus gedood. Zijn lichaam is overgebracht naar de villa van de familie Lamia, daarna inderhaast gecremeerd en anoniem begraven. Herinneringen aan hem zijn vernield en uitgewist.

Caligula, de 'waanzinnige keizer', was vanaf het jaar 36 slechts 4 jaar aan de macht, maar wordt nu nog herdacht vanwege zijn groteske uitpattingen. In het wrede machtspeel omtrent de Keizerlijke opvolging verloor hij zijn vader, broers en moeder om op zijn 24ste zelf Keizer te worden. Als hij dan ook zijn zus en liefde Drusilla verliest, neemt zijn gedrag experimentele vormen aan: macaber, hilarisch en nihilistisch tegelijk.

Caligula behoort samen met De Vreemdeling en de Mythe van Sisyphus tot Camus' existentieel filosofische Cyclus van het Absurde. Daarin is Caligula geen gek maar de 'absurde' held die, in zijn verlangen naar ultieme vrijheid, het door de realiteit opgelegd keurslijf onophoudelijk met zuivere logica tart. Een 'Spel zonder Grenzen' 'Das Experiment', 'Russisch Roulette' waarin Camus Caligula laat spotten met moraal, macht, leven en ... dood.